

Meer dan nost algie

Roland blaast zijn roemruchte verleden van drumcomputers en compacte synthesizers nieuw leven in met de Aira-serie. Tijd om eens goed aan de slag te gaan met de TR-8, TB-3 en VT-3.

door Stefan Robbers > stefan@interface.nl

Nadat we in Interface 178 de Aira-serie al even konden uitproberen, is een aantal modellen nu officieel verkrijgbaar: De TR-8 drumcomputer, TB-3 synthesizer/sequencer en de VT-3 Voice Transformer. Het vierde familielid, de System-1 keyboard-synthesizer, laat nog even op zich wachten. Roland's Aira-serie is voornamelijk bedoeld voor danceproducers en -performers. Wat je overdag maakt in de studio, kun je dan 's avonds in de club ten gehore brengen.

De sounds van de TR-909 en TR-808 analoge drumcomputers zijn natuurlijk de meest gebruikte drumklanken bij muziekstijlen als

house, techno, electro en hiphop. Roland heeft deze sounds uitgebreid geanalyseerd en daarna met digitale modeling nagemaakt. Hetzelfde geldt voor de Roland TB-303 Bassline – in dance-genres met afstand de populairste bassynthesizer met ingebouwde sequencer – die men onderbracht in de TB-3. En dan is er nog de VT-1 Voice Transformer, min of meer geïnspireerd door oude vocoders en de (digitale) Boss Voice Transformer uit de jaren negentig.

Roland presenteerde voorafgaand aan de Aira-introductie een serie filmpjes waarin te zien is hoe Roland-engineers (in witte laboratoriumjassen) metingen aan de oude apparaten doen. Men gaat er prat op een natuurgetrouwe en goed klinkende emulatie te hebben ge-

maakt. De gebruikte techniek noemt Roland Analog Circuit Behavior (ACB) en is in feite een vorm van analoge modeling zoals het merk al jaren gebruikt in andere producten. De resolutie is hoog met 24-bit en 96kHz voor alle apparaten.

Aira TR-8

Die resolutie is hoorbaar in het detail en de klank van de sounds. Want de eerste geluidstest met de TR-8 is behoorlijk overtuigend. De machine beschikt over een stereo uitgang en twee toewijsbare uitgangen, zodat je bijvoorbeeld de kick en de snare apart kunt bewerken. Met deze opzet heb ik een A/B-test gedaan tussen een TR-909 en een

TR-808. Normaal vind ik dit soort vergelijkingen niet zo zinvol, maar Roland benadrukt dat men hier veel aandacht heeft besteed. Dus het zou zonde zijn om hier niet even bij stil te staan. Door al deze machines door een analoge mixer te halen zonder eq krijg je een goed beeld van de klankkwaliteit en praktische bruikbaarheid. En daarmee zit het zeker goed: bij een blinde test kon ik na een korte pauze, niet direct een kwaliteitsverschil in het geluid horen tussen de oude en de nieuwe TR. Tenminste, met de stand van de knoppen zodanig dat de klanken ook op elkaar lijken. De TR-8 klinkt niet dunner, en heeft in het laag zelfs misschien wel wat meer druk dankzij de ingebouwde compressor op de kick. Bij gebruik van alleen de stereo uitgang heeft de TR-8 wel wat minder dynamiek en minder sprankeling in het midden en hoog. Ook is het geluid wat strakker; moderner zou je ook kunnen zeggen. Goed bruikbaar in een mix samen met andere partijen, en dat is een belangrijke factor bij muziekproducties.

Boven links de TR-909 Rhythm Composer en rechts de TR-808 Rhythm Composer. Onderin de Roland Aira TR-8

Deze serie slaat zeker een brug tussen produceren en performen

Bekijken we de klanken, dan valt op dat men zeker niet alle parameters van de origineel heeft behouden, en dat men hier en daar ook wat heeft toegevoegd. Alle sounds van de TR-909 en TR-808 zitten erin, verdeeld over zestien kits, die allerlei combinaties van deze twee machines bevatten. Je kunt elf sounds tegelijk afspelen, en ze zijn allemaal

voorzien van een eigen volumefader en knoppen om de klank te bewerken. Zo hebben alle klanken een tuningknop en een decay, en kick en snare hebben nog een compressor. De kick heeft verder een attack-regelaar en de snare een Snappy-knop, die witte ruis toevoegt. Daarmee is het zeker mogelijk in de buurt van het origineel te

>>

De TR-8 is dan ook eenvoudig en intuïtief te bedienen

>> komen, maar niet alle variaties van het origineel zijn na te maken. Dat is bijvoorbeeld te merken bij de hi-hats. De decay-waardes komen niet overeen en de tuning wijkt ook af, waardoor ze behoorlijk anders klinken. Maar genoeg over vergelijkingen. Als je de TR-8 op zich bekijkt dan klinken alle drums gewoon erg goed en bruikbaar.

Bediening

Roland heeft vooral gekeken naar eenvoudig en livegebruik voor de Aira's. De TR-8 is dan ook eenvoudig en intuïtief te bedienen. Er is een stepsequencer en een realtime Recording mode, en beide zijn met een druk op de knop te kiezen. Elk geluid heeft een eigen selectorknop, die na indrukken het geprogrammeerde patroon aangeeft. Dan is er een knop waarmee je een andere klank kunt kiezen, of zelfs een geheel andere kit. Dit is wel wat al te eenvoudig uitgevoerd; je kunt niets opslaan of terughalen. Kies je een klank, dan blijft deze erin staan totdat je een andere kiest, en kies je een andere kit dan verdwijnen alle eerder gekozen sounds. Nu is dat nog niet zo'n punt met keuze tussen twee of drie klanken, maar je zou op z'n minst toch de zelf samengestelde kits moeten kunnen opslaan.

De TR-8 heeft een Roll-functie en de ritmische verdeling en het aantal stappen per patroon zijn instelbaar. Er zijn 16 patronen

INFO

- **prijs incl.:**
- € 499,- (TR-8)
- € 299,- (TB-3)
- € 199,- (VT-3)
- **distributie:** Roland Central Europe
- **internet:**
www.roland.com
www.roland.com/aira

beschikbaar, met een A- en B-variant, dus eigenlijk 32. Dat is wel wat weinig voor een apparaat in de 21ste eeuw. Ook is het jammer dat je de knobbewegingen niet kunt opslaan in de sequencer. Ze sturen namelijk wel midi control changes uit, die je uiteraard in je daw op kunt nemen, maar daar heb je weinig aan als je hem standalone op een podium gebruikt. Overigens kun je wel per stap bepalen en opslaan of het effect aan of uit staat op de gekozen sound. Ook is er een mute-knop, waarmee je met een druk op de knop een instrument aan of uit kunt zetten tijdens het afspelen.

Inzet

De kast is van plastic maar voelt wel stevig aan; de potmeters iets minder maar voldoende. Het uiterlijk is plat en hoekig met veel zwart en groene randen, waarbij de meeste onderdelen goed verlicht zijn, zodat de TR-8 ook in het donker goed te bedienen is. De zestien toetsen waarmee je patronen maakt en instrumenten speelt, refereren door hun kleuren aan de TR-808. Die kleuren zijn echter nogal verwarrend: zo is de Low Tom rood, de Mid Tom oranje, de Closed Hi-hat oranje en de Open Hi-hat geel. Het is vooral een cosmetisch ding en dat had best anders gemogen.

Omdat je ook een externe ingang hebt, en een reverb en delay, kun je met een com-

pacte set-up al snel een complete liveshow opzetten. De Scatter-functie om het geluid in stukjes te hakken in bijvoorbeeld breaks zullen vooral edm-liefhebbers kunnen waarderen. Voor livegebruik zouden meer dan twee individuele uitgangen best handig zijn. Natuurlijk heb je volumefaders, maar voor eq en externe effecten zouden meer outputs van pas komen. De uitgangen kun je overigens ook niet realtime toewijzen, maar alleen in een speciale System Settings-stand, die je bij het aanzetten van de TR-8 moet kiezen.

Naast midi-in/out zit er ook usb op de TR-8. Die wordt zowel voor midicommunicatie met de computer, als voor audio gebruikt. Er zijn drivers voor Windows en Mac, en de TR-8 presenteert zich dan als een 14-in/4-out audio-interface. De veertien ingangen zijn de elf drumklanken, de externe ingang en een reserve kanaal. Deze kun je dus als afzonderlijke (stereo) kanalen opnemen. Echter, er is wel een beperking: de digitale geluiden staan vast ingesteld op 96kHz/24-bit, en de Aira heeft geen externe digitale clock input. Dat betekent dat je daw zich aan de Aira moet aanpassen. En dat je daardoor andere audio-interfaces niet zomaar kunt uitswisselen met de Aira. In de praktijk, waarin nog steeds de meesten op 44.1 of 48kHz werken, zul je daarom alleen de Aira kunnen gebruiken of je moet na de opname alle sporen converteren naar een lagere sample-rate voordat je verder kunt werken met een

Als het over programmeren van sequences gaat, is de TB-3 zalig eenvoudig, zeker vergeleken met een TB-303

andere audio-interface. Uiteraard staat daar tegenover dat de opgenomen sporen van een zeer hoge geluidskwaliteit zijn.

Aira TB-3

Deze minisynthesizer is gecombineerd met een sequencer en voorzien van een touchpad. En hij heeft de zware taak om een TB-303 na te doen. Het probleem is namelijk dat geen enkele TB-303 hetzelfde klinkt en de ouderdom van de componenten voor een zeer specifiek en letterlijk uniek geluid zorgt. En dat krijgt analoge modellering toch echt niet voor elkaar. Als je een patroon uit een TB-303 programmeert in een TB-3, dan hoor je het meteen: de klank is veel minder organisch, rommelig in het laag en met name de filterkarakteristiek wijkt behoorlijk af. Dat merk je ook in een mix: de TB-3 laat zich minder goed mengen met andere partijen omdat het geluid snel in de weg zit van andere partijen.

We hebben het dan echter over de TB-303-emulaties in de TB-3. Stap je over op de 'andere' geluiden dan wordt je soms aangenaam verrast door de klank: strak, helder en wel degelijk met een solide laag. En daarmee komen we bij de goede eigenschappen van de TB-3: er zitten 134 verschillende geluiden in die je kunt kiezen terwijl er een patroon speelt. De klanken variëren van variaties op TB-303-sounds, tot bassen, leads en speciale effecten, onderverdeeld in vier banken. Verder kun je er 64 patronen in kwijt van maximaal 32 stappen. En als het

over programmeren van sequences gaat, is dit apparaat zalig eenvoudig, zeker vergeleken met een TB-303.

Bovenaan zitten zestien ledjes die de stappen aangeven. Bij het programmeren springt de TB-3 steeds een stap verder nadat je een noot ingevoerd hebt. Daarna kun je met de dataknop voor en achteruit door het patroon lopen om zaken als accenten en slides toe te voegen. Het invoeren van de noten gebeurt op het touchscreen van de TB-3. Dat wordt ook gebruikt voor een aantal andere zaken, zoals transponeren van patro-

nen, en de decay- en envelope-modulatie. Voor filter cutoff, resonantie en accent heeft de TB-3 wel draaiknoppen, en een vierde draaiknop, Effect, wordt gebruikt voor verschillende parameters, al naar gelang de preset. Zelf geluiden programmeren is overigens niet mogelijk.

De X/Y-play zorgt ervoor dat het touchpad een glide-functie krijgt waarmee je een soort theremin-achtige sound kunt maken. Ook triolen en het aantal stappen variëren is mogelijk. Daarmee ontpopt de TB-3 zich als een veelzijdiger instrument dan je zou ver-

>>

Links de TB303 Bass Line, rechts de Roland Aira TB-3

SPECIFICATIES

TR-8

- drumcomputer met sounds TR-808 en TR-909
- 16 drumkits
- 2x 16 drumpatronen
- tempo- en taptempoknop
- scatter-functie met 10 standen en diepteregeling
- 11 instrumenten: bd, sd, 3xtom, crash, ride, clap, rim, ohh, chh
- draaikoppen voor tuning op elk instrument
- volumefader per instrument
- decayknop per instrument
- compressor voor kick en snare
- attack voor kick
- snappy regeling voor snare
- shuffle mode

- reverb en delay ingebouwd, per stap aan te zetten
- stereo uitgang
- 2 individuele uitgangen
- stereo ingang
- hoofdtelefoonuitgang
- led-display
- midi-in/out
- usb
- voeding uit bijgeleverde adapter

TB-3

- desktop Bassline synthesizer/sequencer
- 134 patches met sounds
- 64 patronen in sequencer
- 32 stappen per patroon
- scatter-functie met 8 presets
- touchpad controller

- knoppen voor filter cutoff, resonantie, accent en effect
- led-display
- stereo out
- hoofdtelefoonuitgang
- midi-in/out
- usb
- voeding uit usb of adapter

VT-3

- voice-effectbox
- xlr-microfooningang met fantoomvoeding
- 1 stereo uitgang
- hoofdtelefoonaansluiting
- 3 scenegheugens
- 4 effect/algoritmes: Pitch/Formant/Robot/Character
- 10 effectpresets

- reverb
- controllerknoppen voor: pitch, formant, mix/balance, reverb, Character, Robot, bypass
- pedaalingang
- piek/indicator
- usb
- voeding uit usb of adapter

>> moeten. Net als de TR-8 heeft hij ook een Scatter-functie en is hij voorzien van midi-in/out en usb, waarover je audio kunt versturen (in dit geval gaat het om een 2-in/2-uit audio-interface). De samplerate ligt net als bij de TR-8 vast op 96kHz.

Aira VT-3

De VT-3 is een beetje een vreemde eend in de bijt in de Aira-serie, omdat hij zelf geen klanken maakt. De naam Voice Transformer zegt het eigenlijk al: met dit apparaat kun je je stem vervormen. In het verleden maakte Rolands zusterbedrijf Boss al de VT-1, die ongeveer hetzelfde deed, maar de VT-3 gaat wat verder. Er zit een pitch- en formantschuif op, waarmee je een stem realtime kunt manipuleren; van smurf tot een monster uit de hel, zeg maar. Dan zit er een Robot-knop op, die een soort random pitch-effect toevoegt aan je stem.

Dat alles kun je vervolgens nog door verschillende effect-algoritmes halen, met wisselend succes. Zo is er de vocoder, die heel realistisch en bijna analogo klinkt, en tegelijk ook goed verstaanbaar blijft. Andere effecten zijn auto pitch (twee soorten), een soort autotune-effect, zoals je dat in veel dance- en popsongs hoort. Synth maakt van je stem een soort zaagtandsynthesizer, die ik niet bijzonder goed vond klinken. Lead en Bass lijken hier een beetje op; ze doen een soort pitchtracking op je stem. De Megaphone en de Radio zijn dan wel weer leuk als effect.

Het meest verrassend is wel de Scatter-functie. Het voert random glitches en pitch changes uit op je stem, en lijkt ook wel iets van ritmiek erin te stoppen. Opvallend genoeg heeft geen van de effecten een sync-functie; er zit dan ook geen midi op dit apparaat. Wel een usb-connector, met ook weer directe audio input. Verder beschikt de VT-3 nog over drie presets en een reverbfunctie. De microfooningang op de achterzijde heeft een inschakelbare fantoomvoeding.

Conclusie

Roland heeft met de Aira's een goed klinkende serie bedacht met een aantal leuke

Met de VT-3 kun je een stem realtime manipuleren; van smurf tot een monster uit de hel

features. Los van het feit dat Roland zelf graag refereert aan z'n oude drumcomputers en synthesizers, staat de serie qua geluidskwaliteit zonder meer op zichzelf. De klank is modern, krachtig en goed bruikbaar in de mix. Zowel in de studio als op het podium zijn de apparaten prima bruikbaar. Wat dat betreft slaat deze serie zeker een brug tussen produceren en performen. Het idee van een soort plug-in in een kastje dat zonder computer bruikbaar is en ook goed mee kan in een liveperformance, is zorgvuldig uitgevoerd met hier en daar wat haken en ogen. De hoeveelheid patronen in de TR-8 is beperkt, net als de hoeveelheid individuele uitgangen. Verder is de audio over usb maar beperkt bruikbaar vanwege de vaste 96kHz samplerate. Dat geldt tevens voor de TB-3. Die kan verrassend goed klinken door de grote hoeveelheid presets, en is expressief

dankzij het ingebouwde touchpad. Bovendien is hij eenvoudig te programmeren en kun je de meeste functies realtime bedienen, wat hem een waardevolle toevoeging voor een liveset maakt. De VT-3 zal niet voor iedereen even zinvol zijn: daarvoor is de functie te specifiek. Maar enkele zaken doet dit apparaat wel erg goed, zoals vocoding, het Radio-effect en de Scatter-functie. Ten slotte: kijk je naar de kwaliteit van de geluiden en de bediening, dan is voor deze prijsstelling de Aira-serie een uitstekende aanbieding voor iedereen die graag ook buiten de computer aan de slag wil met danceproducties. Of dat nu in de studio is of live. ■

Rechts de Boss VT-1 Voice Transformer, links de Roland Aira VT-3

HET OORDEEL

Algemeen	
+	• bouwkwaliteit • eenvoudige bediening • goed verlichte panelen • klank
-	• usb audio beperkt bruikbaar • draabewegingen van de knoppen worden niet opgeslagen in de patronen
TR-8	
+	• klank van de drums • hands-on bediening • ingebouwde compressors en mixer doorvoer
-	• slechts 2x16 patterns • drumkits niet te editen en op te slaan
TB-3	
+	• grote hoeveelheid presets • eenvoudig te programmeren • veelzijdige touchpad-functies
-	• geluiden zelf zijn niet te editen
VT-3	
+	• goede vocoder- en formantfuncties • ingebouwde fantoomvoeding • leuke scatter-functie
-	• niet alle geluiden even bruikbaar